

POROČILO O TRETJI GENERALNI KONFERENCI EVROPSKIH ETNOGRAFSKIH MUZEJEV

10.- 12. februar 1999, La Marlagne (Wépion, Namur, Belgija)

V Namurju, v Belgiji je bila od 10.

do 12. februarja 1999 pod

pokroviteljstvom Ministrstva za

kulturo francoske skupnosti

(Valonije) in Raphael programa za

kulturo pri Evropski skupnosti

tretja generalna konferenca Mreže

evropskih etnografskih muzejev

NET (Network of European

Ethnography and Social History

Museums), ki se je udeležilo okrog

devetdeset muzealcev iz

dvaintridesetih evropskih držav.

Tema konference je bila "Izzivi za

etnografske muzeje na pragu

novega tisočletja".

Na plenarnem zasedanju sta bila predstavljena uvodna referata na temo muzeološke predstavitve kulture. Najprej je imel referat Ivo Marojević, profesor z zagrebške univerze, nato pa še Jacques Hainard, direktor etnografskega muzeja v Neufchâtelu v Švici. Prvi govornik je podal zgodovinski pregled muzeologije kot informacijske znanosti ter izpostavil kulturno identiteto kot sestavni del muzealnosti. Gospod Jacques Hainard pa je govoril o projektih, ki jih je etnografski muzej v Neufchâtelu pripravil, "da bi zdravil družbo", kot se je sam izrazil. Po

njegovem je paradoksalno, da je muzej v Neufchâtelu do nedavnega predstavljal le zbirke neevropskih kultur, nič pa obiskovalci v tem muzeju niso mogli zvedeti o kulturi in ljudeh iz okolja, kjer je muzej. Zato so se odločili, da bodo v obliki občasnih razstav prirejali "provokativne razstave", ki bodo ljudi pripravile do tega, da bodo razmišljali o lastni kulturni identiteti. Opozoril je na dejstvo, da imajo obiskovalci muzeja izdelane stereotipe o drugih kulturah: npr. o Pigmejcih, o Indijancih itd, ki jih med drugim predstavljajo v njihovem muzeju v okviru stalne razstave, o lastni kulturi pa nimajo nikakršnega mnenja. Gospod Hainard je poudaril, da je odnos do drugih in drugačnih kultur v veliki meri odvisen med drugim tudi od kvalitete informacije, h kateri lahko veliko pripomorejo prav etnografski muzeji.

Dalje je delo na konferenci potekalo ločeno v okviru šestih okroglih miz, za njihove teme

so bila predhodno izdelana izhodišča, ki smo jih objavili v Glasniku SED 38/1,2.

1. okrogla miza

Zloraba kulturne dediščine in njena napačna interpretacija

Kajsa Ravin, raziskovalka iz Nordijskega muzeja v Stockholmu, je predstavila projekt, imenovan "Kulturna dediščina za vsakogar", ki ga je organizirala švedska vlada. Namen tega projekta je predvsem odvrniti rasizem in ksenofobijo, ki jo med drugim povzročajo tudi kulturne institucije. Švedska vlada daje en milijon SEK na leto (program bo potekal tri leta) muzejem in arhivom, da delajo na tej problematiki. Referentka je poudarila, da sta danes rasizem in ksenofobija očitna sindroma švedske družbe in zato morajo kulturne institucije biti bolj odgovorne pri

Konferenčni center, foto: Irena Keršič

komunikaciji s publiko in pri definicijah kulturne identitete in kulturne dediščine, zlasti pa morajo biti pozorne na to, na kakšnih ideologijah temeljijo te definicije. Slike, ki jih muzeji producirajo o kulturni različnosti v švedski skupnosti, največkrat temeljijo na emocijah, ki poudarjajo različnost med kulturami, namesto da bi poudarjale mnoge stvari, ki so tem kulturam skupne. Mlada raziskovalka je prvi del referata končala z mislijo, da muzeji ne morejo biti nevtralna mesta, ki predstavljajo objektivno in resnično podobo vsakdanje kulturne dediščine ter zgodovino le-te. Vedno se bo pojavljalo vprašanje interpretacije, saj je resnic več, ni le ena sama.

V drugem delu referata pa je Kajsa Ravin predstavila metodo dela, ki jo je uporabila pri raziskavi na predstavljeni temo v nordijskem muzeju.

Dr. Gerard Rooijackers iz Meertens instituta iz Amsterdama je v svojem prispevku govoril o manipulaciji z dediščino. Poudaril je, da na muzeje lahko gledamo kot na "delavnice spomina". V muzeju se, po njegovem, ne predstavlja preteklost sama, temveč neka podoba te preteklosti. Zato je tako pomemben koncept razstave. Ko obiskovalec sprejema vsebino razstave, se dogaja nek nevidni kreativni povezovalni proces mišljenja s tistim, ki je razstavo pripravil. In ko predmet v muzeju razstavimo, ga predstavljamo v novem okolju in mu moramo "umetno dodati kontekst". V drugem delu predstavitve pa je govoril o komercializaciji v muzejih, o sponzorjih, ki večkrat muzejem bolj škodijo, kot koristijo.

Naslednji referent je bil dr. Roman Kis iz Etnografskega instituta iz Ukrajine, ki je govoril o krizah nacionalne identitete v tranzicijskem obdobju ukrajinske družbe.

2. okrogla miza

Sodelovanje različnih etničnih identitet v evropski perspektivi

Uvodni referat na to temo je imela Vesna Marjanović iz Muzeja Vojvodine iz Novega Sada. Govorila je o etnični identiteti kot ogledalu družbe v etnografskih muzejih (zbirkah), podala je analizo dela v jugoslovanski muzeologiji, pri tem pa je izpostavila predstavljanje kultur etničnih skupnosti, ter njihov interakcijski odnos z večinskimi prebivalstvom. Predstavila je primere iz Vojvodine, pokrajine z multinacionalnim in multikulturnim

Udeleženci konference, foto: Irena Kersič

prebivalstvom, kjer imajo etnografske zbirke ne samo kulturno, temveč tudi politično konotacijo.

3. okrogla miza

Dokumentacija sodobnega življenja, zbiranje dediščine za novo tisočletje

Isabelle Barikosky iz ekomuzeja Saint-Quentin-en-Yvelines je predstavila zanimiv projekt "Comprendre la ville" - "Razumeti mesto". To je povsem nov ekomuzej, ki se je rodil v novonastalem francoskem mestu. Pri tem projektu sodelujejo urbanisti, arhitekti, sociologi, geografi, zgodovinarji, filozofi, etnologi ... Z razstavami, animacijami in konferencami obiskovalce oziroma publiko nagovarjajo, da bi bolje razumela funkcijo in logiko novo razvijajočega se mesta. Vloga ekomuzeja je tudi, da se sproti dokumentira zgodovina mesta. V ta namen proučujejo in zbirajo materialne dokaze in tudi dokumente, oboje na priložnostnih razstavah tudi razstavljajo.

Tanja Roženbergar Šega, kustodinja iz Muzeja novejšje zgodovine iz Celja, je v okviru teme Dokumentacija sodobnega življenja predstavila prispevek z naslovom Kustos etnolog - kronist mesta. Poudarila je, da sta ravno dokumentiranje sodobnosti ter zbiranje predmetov potrošniške družbe med slovenskimi etnologi prej redkost kakor pa ustaljena muzejska praksa. Ta podatek je še toliko bolj zaskrbljujoč in porazen ob dejstvu, da ima preučevanje urbanega prostora in sodobnosti v slovenski etnologiji

že tridesetletno tradicijo. Glede na osnovne funkcije muzeja, kot so zbiranje, hranjenje in dokumentiranje gradiva, je bilo rečeno, da bi si slovenska etnologija sodobnosti z muzejsko prakso lahko pridobila zanimive fonde različnih predmetov, fotografij, videodokumentacije ter drugih dokumentov časa, katerih izpovedna in dokumentarna moč sega še daleč izven muzejskih ustanov. Na koncu pa je Tanja Roženbergar Šega predstavila raziskovanje sodobnosti v urbanem okolju v njihovem muzeju, konkretno proučevanje in predstavljanje določenih obrtnih panog. Predstavila je tudi zanimiv etnološki dokumentarni film o modistovski obrti. Film je bil sestavni del razstave z naslovom Kaj se skriva pod klobukom - predstavitev modistovske obrti. V okviru tretje okrogle mize sem tudi sama sodelovala s prispevkom Razvojna strategija zbirk Slovenskega etnografskega muzeja. V njem sem skušala analizirati dejstvo, da so različni pristopi in nazoni o predmetu etnologije pogojevali nastajanje različnih zbirk Slovenskega etnografskega muzeja, tako v kvantitativnem kot predvsem v kvalitativnem smislu. V vsakokratnem zgodovinskem obdobju so se z določenim časovnim zamikom teoretična vodila stroke reflektirala tudi v zbiralni politiki muzeja, torej tudi pri odločitvi, kateri kulturni fenomen bomo v muzeju ohranjali zanamcem. V predstavljeni kratki zgodovinski analizi zbiranja predmetov, tvornih pomnikov določene kulture v Slovenskem etnografskem muzeju, sem nakazala, kako je bilo to stoletje polno sprememb v orientaciji predmeta etnologije. In tudi, da je med našim časom in pregledanimi razdobji vidna kvalitativna

razlika. Pomemben premik se namreč kaže v današnjem zajemanju širše kulturne problematike in ne le posameznih kulturnih sestavin. V prispevku sem tudi poudarila, da je danes večji poudarek na preučevanju socialnega zornega kota kulturnega fenomena, saj etnologa zanima predvsem odnos med človekom in njegovim kulturnim okoljem.

muzejske projekte z Inštituta za kulturne raziskave iz Rusije je govoril o zanimivih kulturnih tendencah, ki so se pojavile v Rusiji med tranzicijo v demokratično družbo. Ena od teh je naraščanje muzejev. Povedal je, da se je od leta 1991 število registriranih muzejev v Rusiji zelo povečalo, in sicer jih je lepo število nastalo na spontano iniciativo preprostih ljudi, ki želijo na ta način ohranjati svojo identiteto.

imel Michael Colardelle, direktor pariškega ATP muzeja, ki je opozoril na nekatere bariere pri izmenjavi informacij. Izpostavil je predvsem jezikovne ter tehnološke bariere (predvsem neenotno računalniško opremljenost). Poudaril je, da bi današnja Evropa s svojo mrežo muzejev morala sodelovanju dati prednost, pa ne le v regionalnih, oziroma nacionalnih okvirih, temveč bi se bolj morala odpreti predvsem mednarodnemu sodelovanju. Novi tehnološki trendi, zlasti internet, to sodelovanje tudi omogočajo. Predlagal je nekaj konkretnih sodelovanj, eno med njimi npr. s področja informacij o zbirkah. Petar Namičev iz makedonskega muzeja je v svojem prispevku govoril o izmenjavah razstav med evropskimi etnografskimi muzeji.

Dr. Roman Czmelyk, direktor ukrajinskega muzeja, je govoril o pomenu etnografskih muzejev v Evropi brez meja.

János Tari iz Etnografskega muzeja v Budimpešti je sodeloval s prispevkom Avdiovizualni in multimedialni aspekt etnografskih muzejev v preučevanju novega tisočletja: posebna vloga muzejev pri produkciji in pri varovanju filmov in avdiovizualnega materiala.

Pénélope Theologi-Gouti pa je kot predstavnica ICOM etno-grupe predstavila projekt klasifijskih sistemov za etnografske muzeje.

Delo v skupinah, foto: Irena Keršič

4. okrogla miza

Problemi sodobne kulturne identitete - etnografski muzeji kot akterji

Dr. Anthony D. Buckley iz Ulster Folk and Transport muzeja s Severne Irske je v svojem prispevku govoril o nekaterih konceptih "kulture", ki si prizadevajo ljudem odpreti horizonte, ter o drugih, ki si prizadevajo, da bi horizonte ljudem zapirali. To svoje videnje je apliciral predvsem na irsko družbo, na razlike med katoliki in protestanti.

Bjornar Olsen s Fakultete za socialne znanosti univerze v Tromsou na Norveškem je predstavil muzeje in reprodukcijo Saami kulturne identitete v severni Skandinaviji. V svojem referatu je govoril o procesu etnične in kulturne revitalizacije Saami Laponcev in o novih etničnih muzejih, ki prikazujejo njihovo kulturno identiteto.

Nikolaj Nickishin, direktor Laboratorija za

Borislav Surdić, direktor Muzeja za znanost in tehnologijo iz Beograda pa se je predstavil z referatom Totalna zgodovina v totalnih muzejih - mogoče združitve. V svojem prispevku je analiziral balkanske razmere in probleme obravnave in predstavljanja kulturne identitete v zgodovinskih in etnografskih muzejih s posebnim ozirom na Jugoslavijo. Amaia Basterretxea, direktorica muzeja za arheologijo, etnologijo in zgodovino Baskov pa je govorila o etnografskih muzejih in politiki.

5. okrogla miza

Izmenjava informacij med evropskimi etnografskimi in socialnozgodovinskimi muzeji

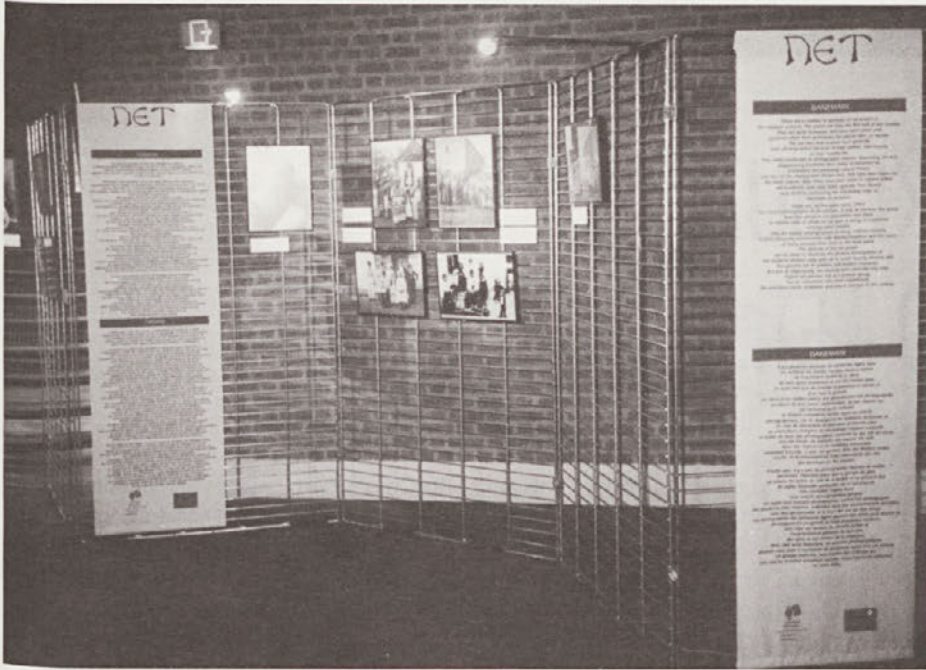
Težišče te teme so bili različni predlogi za sodelovanje med muzeji, z namenom, da bi formirali bazo podatkov evropskih etnografskih muzejev. Uvodni referat je

6. okrogla miza

Naravne in politične katastrofe, ki vplivajo na vsakdanje življenje in na kulturo

Na to temo je bil na konferenci predstavljen samo en prispevek, in sicer referat prof. Stepana Pavlinka, ki je obravnaval problematiko znanstvene rekonstrukcije etnološke tradicije na območju, kjer se je zgodila černobilska katastrofa.

Slovenija bi morala biti na kongresu močnejše zastopana, saj so referate pripravile tudi kolegice, ki bodisi zaradi obilnega snega tiste dni, ali so bile drugače zadržane, žal niso mogle priti na kongres. Inja Smerdel je pripravila prispevek za okroglo mizo o različnih etničnih identitetah z naslovom Mi in drugi, Bojana Rogelj Škafar Vloga muzejskih knjižnic pri izmenjavi informacij med evropskimi etnografskimi in socialnozgodovinskimi muzeji, Tanja Tomažič Sodobni plakati kot

Fotografska razstava na temo starost, foto: Irena Keršič

etnološki vir, Taja Čepič Ohranjanje industrijske kulturne dediščine v novem tisočletju - Primer iz Slovenije in Nina Zdravič Polič Komunikacija za in s kulturami. Čeprav so kolegice predhodno poslale referate, jih na konferenci niso prebrali, ker so bile okrogle mize pripravljene tako, da se je po vsakem prispevku razvila debata. Vsi referati, vključno z njihovimi, pa bodo objavljeni v posebnem zborniku.

Konferenco je spremljala tudi fotografska razstava na temo starost, na kateri se je predstavilo dvanajst evropskih etnografskih muzejev, med njimi tudi Slovenski etnografski muzej.

Podpisana sem se kot slovenska korespondentka NET od 8. do 10. februarja 1999 udeležila tudi sestanka korespondentov NET. Na sestanku smo razpravljali o statusu NET in sklenili, da NET ostane neodvisna, neinstitucionalna

organizacija, ki naj bi se delno financirala iz programa za kulturo pri Evropski skupnosti, delno pa naj bi prispevale denar vse evropske države, ki v NET sodelujejo. Na sestanku smo sklenili, naj bi predsedstvo vsake tri leta prevzela tista država, ki bo naslednja organizirala generalno konferenco, izvršilni odbor pa naj predstavljajo nacionalni in regionalni korespondentje NET. Za leto 2002 je organizacijo 4. generalne konferenc NET prevzela Slovaška. Na sestanku smo se tudi domenili, da bomo Bilten, glasilo NET zamenjali s predstavitevjo na internetu. Sestavljali bomo spletno stran s predstavljanjem baze podatkov vseh etnografskih muzejev. Na ta način naj bi se informirali strokovnjaki in tudi obiskovalci muzejev.

Sklenili smo tudi, da bi bilo v prihodnje dobro pripraviti skupno razstavo, ne zgolj s fotografijami, temveč tudi s predmeti, ki naj bi potem potovala po Evropi. Na koncu smo sestavili itinerarij za prvo skupno fotografsko razstavo, ki je spremljala tretjo generalno konferenco NET, ki bo potovala po evropskih etnografskih muzejih in bo v mesecu maju obiskala tudi Ljubljano.

